

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce **J. W.**, proti žalovanému **Z. d. v. M.**, o neplatnost vyloučení z družstva, vedené u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 10 C 696/95, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. dubna 1998 č.j. 9 Co 337/97-163, takto:

Usnesení krajského soudu **se zrušuje** a věc se vrací Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Dopisem ze dne 1.12.1986 žalovaný sdělil žalobci, že sbor zástupců družstva rozhodl v souladu s ustanoveními § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 122/75 Sb., o zemědělském družstevnictví, a článku 17 odst. 1 písm. b) stanov družstva o jeho vyloučení z družstva. Porušení družstevní kázně zvláště hrubým způsobem spatřoval v tom, že žalobce, přestože nepatřil mezi funkcionáře družstva oprávněné podle příkazů předsedy družstva č. 1/85 podepisovat objednávky, o své újmě vystavil objednávku č. 408573 a objednal jí kuchyňské linky údajně pro „novostavby JZD“. Objednané linky u dodavatele převzal osobně a odvezl dne 29.5.1986, ovšem do svého rozestavěného rodinného domku, aniž mu „vedení JZD“ dalo k něčemu takovému souhlas. Na kopii objednávky žalobce uvedl v rozporu se skutečností, že jí bude objednán materiál u Státního statku n.p. Dubá.

Žalobce se domáhal určení, že jeho vyloučení z družstva je neplatné a že členství nadále trvá. Žalobu odůvodnil zejména tím, že dne 29.5.1986 mu předseda žalovaného B. U. předal dvě objednávky na nákup materiálu ve Státním statku Dubá a „PNP Cvikov“. Na základě toho žalobce téhož dne jménem žalovaného objednal kuchyňský sektorový nábytek do svého rodinného domku s tím, že již předtím měl dohodnuto s vedoucím stavební výroby žalovaného J. H., že žalovaný v jeho rodinném domku provede „finální“ truhlářské práce na zakázku včetně dodávky materiálu, což bude žalobci následně „v globálu fakturováno“. Nakoupený nábytek žalobce složil ve svém rodinném domku, o čemž vyrozuměl skladníka stavebního materiálu L. H. a vedoucího stavební výroby J. H. Následně došlo mezi žalobcem a J. H. ke konfliktu, jehož výsledkem bylo, že J. H. práce v rodinném domě žalobce zakázal dokončit a odmítl jakoukoliv pomoc.

Okresní soud v Děčíně rozsudkem ze dne 18.12.1987 č.j. 7 C 2286/86-48 žalobě vyhověl a žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci na náhradě nákladů řízení 1.479,50 Kčs do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám Krajského sdružení advokátů v Praze. Vycházel ze závěru, že žalobce neporušil družstevní kázeň zvláště hrubým způsobem a že nebylo doloženo, že by další trvání členství žalobce ohrožovalo řádné plnění úkolů družstva.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22.12.1988 č.j. 11 Co 142/88-73 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu o neplatnost vyloučení žalobce z družstva zamítl, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 650,- Kčs a na náhradě nákladů

odvolacího řízení 660,- Kčs, vše do dvou měsíců od právní moci rozsudku na účet Krajského sdružení advokátů v Ústí nad Labem. Odvolací soud zjistil, že žalobce byl pravomocně odsouzen pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, kterého se dopustil tím, že jako hlavní ekonom družstva odebral bez jakéhokoli vědomí a souhlasu nadřízených pracovníků na podkladě neoprávněně vypsané a podepsané objednávky dle vlastního výběru části kuchyňských linek v hodnotě 11.775,- Kčs, které poté odvezl do svého bydliště v M., kde je bez souhlasu nadřízených uskladnil, a následně učinil opatření, aby faktura byla proplacena družstvem, a s přihlédnutím k dalším důkazům dovodil, že vyloučení žalobce z družstva bylo provedeno v souladu s ustanovením § 24 zákona č. 122/1975 Sb.

K návrhu na obnovu řízení, který žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu, Okresní soud v Děčíně usnesením ze dne 1.6.1992 č.j. 7 C 307/90-17 rozhodl tak, že „obnova řízení vedeného u tohoto soudu pod sp. zn. 7 C 2286/86 se povoluje“. Dovodil, že je dán důvod obnovy řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř., neboť rozsudky Okresního soudu v Děčíně ze dne 31.5.1988 č.j. 2 T 766/87-166 a Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29.9.1988 č.j. 1 To 29/88-177, kterými byl žalobce odsouzen, byly rozsudkem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 8.9.1989 sp. zn. 4 Tz 36/89 zrušeny a rozsudkem Okresního soudu v Mělníku ze dne 22.11.1991 č.j. 1 T 198/89-323, který nabyl právní moci dne 12.3.1992, byl žalobce obžaloby zcela zproštěn. K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 21.8.1992 č.j. 11 Co 325/92-26 usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

Po právní moci rozhodnutí o povolení obnovy řízení věc znovu projednal Krajský soud v Ústí nad Labem a usnesením ze dne 15.4.1993 č.j. 11 Co 478/92-98 zamítl návrh na změnu rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22.12.1988 č.j. 11 Co 142/88-73; současně rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na nákladech řízení o obnově 690,- Kč do 15 dnů od právní moci rozhodnutí „na účet“ advokáta JUDr. Milana Vokouna, a že žalobce je povinen zaplatit „státu - Okresnímu soudu v Děčíně“ na náhradě nákladů řízení 311,- Kč do 3 dnů od právní moci rozhodnutí. Po provedení dalších důkazů dospěl k závěru, že předchozí rozhodnutí odvolacího soudu je správné, neboť vyloučení žalobce z družstva bylo provedeno platně; na tomto závěru nic nemění ani to, že žalobce byl pravomocným rozsudkem zproštěn obžaloby, neboť hodnocením skutkového stavu trestním soudem není civilní soud vázán. K dovolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 28.6.1994 č.j. 6 Cdo 25/94-120 uvedené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, neboť postupem odvolacího soudu, který v obnoveném řízení věc projednal v rozporu se zákonem v jediném stupni, byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem prvního stupně [§ 237 písm. f) o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.1995, tj. před novelou provedenou s účinností od 1.1.1996 zákonem č. 238/1995 Sb.].

Okresní soud v Děčíně usnesením ze dne 30.4.1996 č.j. 10 C 696/95-135 rozhodl, že „rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 18.12.1987 č.j. 7 C 2286/86-48 se nemění“. Současně uložil žalovanému povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení „čs. státu - Okresnímu soudu v Děčíně“ 911,- Kč a žalobci k rukám jeho zástupce 2.570,- Kč, vše do 3 dnů od právní moci usnesení, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit Okresnímu soudu v Děčíně soudní poplatek z dovolání ve výši 500,- Kč do 3 dnů od právní moci usnesení. Dospěl k závěru, že zakoupením nábytku pro svou osobní potřebu z družstevních prostředků žalobce porušil družstevní kázeň, nikoliv však zvláště hrubým způsobem. Kromě toho ani žalovaný

nenabídl důkazy o tom, jak by mohlo další trvání členství žalobce ohrožovat řádné plnění úkolů družstva. K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 9.1.1997 č.j. 9 Co 691/96-145 toto usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s odůvodněním, že soud prvního stupně nesprávně ve věci samé rozhodl usnesením a nikoliv rozsudkem a že - dospěl-li k závěru, že původní rozsudek odvolacího soudu není správný - měl ve výroku rozhodnout o jeho změně.

Okresní soud v Děčíně poté rozsudkem ze dne 11.2.1997 č.j. 10 C 696/95-149 rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22.12.1988 č.j. 11 Co 142/88-73, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že žaloba na určení neplatnosti vyloučení žalobce z družstva se zamítá, změnil tak, že žalobě vyhověl. Současně uložil žalovanému povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení „Českému státu - Okresnímu soudu v Děčíně“ 911,- Kč a žalobci k rukám jeho zástupce 3.145,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit Okresnímu soudu v Děčíně soudní poplatek z dovolání ve výši 500,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Po doplnění dokazování listinami obsaženými ve spise Okresního soudu v Mělníku zn. 1 T 198/89 vycházel ze zjištění, že žalobce se se stavební výrobou žalovaného dohodl, že koupí z prostředků družstva kuchyňskou linku, která bude vedena jako stavební materiál, bude zabudována do domu žalobce a s dodávkou prací pak bude vyfakturována a zaplácena. Žalobce dne 9.5.1986 obdržel od předsedy žalovaného U. dvě objednávky, na jejichž základě mu byly dodány kuchyňské linky, které uskladnil ve svém domě; o tom bylo informováno několik členů a pracovníků žalovaného. Faktura za nábytek byla zaplácena z prostředků družstva v maloobchodní ceně. Posléze došlo k nedorozumění mezi žalobcem a vedením družstva a bylo rozhodnuto, že stavební středisko pro žalobce přislíbené práce neprovede. Na základě těchto zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že zakoupením nábytku pro svou osobní potřebu z družstevních prostředků žalobce porušil družstevní kázeň, neboť byl nepochybně informován o možnosti půjčky na pořízení bytového zařízení z prostředků žalovaného a objednávku na kuchyňské linky nebyl oprávněn podepsat. Uvedené jednání žalobce však soud prvního stupně nepovažoval za porušení družstevní kázně zvláště hrubým způsobem. Při tomto hodnocení přihlédl k tomu, že u žalovaného „panoval nepořádek“ v účetnictví a že družstvo „nedisponovalo“ směrnici o oběhu účetních dokladů, a zejména ke znaleckému posudku znalce v oboru ekonomika Dr. ing. Josefa Maurera pořízenému pro účely trestního řízení, který podle jeho názoru vyvrátil důkazy (především svědecké výpovědi, zejména výpověď B. U.), jež vedly odvolací soud k závěru, že se žalobce dopustil „finančních machinací“ bez vědomí nadřízených pracovníků a že kuchyňské linky byly objednány a dodány bez souhlasu vedení družstva. Soud prvního stupně též poukazyval na výpověď B. U. v trestním řízení, podle níž předseda družstva byl již v létě 1986 informován o tom, že žalobce má ve svém domě uskladněny zakoupené kuchyňské linky, a tato skutečnost ho nepřekvapila.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 21.4.1998 č.j. 9 Co 337/97-163 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že návrh žalobce na změnu rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22.12.1988 č.j. 11 Co 142/88-73, jímž byla zamítnuta jeho žaloba na určení neplatnosti vyloučení z družstva, zamítl. Současně rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení o obnově a nákladů obnoveného řízení před soudy obou stupňů 2.840,- Kč do 3 dnů od právní moci rozhodnutí „na účet jeho právního zástupce JUDr. Milana Vokouna, advokáta v Děčíně“,

uložil žalobci povinnost „nahradit České republice na účet Okresního soudu v Děčíně státem placené náklady řízení“ ve výši 311,- Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí a rozhodl, že „ve výroku o povinnosti žalobce zaplatit Okresnímu soudu v Děčíně soudní poplatek z dovolání zůstává rozsudek okresního soudu nedotčen“. Odvolací soud vycházel ze zjištění, že žalobce neoprávněně nakládal s finančními prostředky družstva tím, že nakoupil pro svou potřebu kuchyňské linky z prostředků družstva, ačkoliv jako jeho hlavní ekonom měl za dodržování finanční a účetní kázně uloženou odpovědnost. Podle názoru odvolacího soudu je nerozhodné, že nebyl zjištěn úmysl žalobce se tímto jednáním obohatit a že později žalobce „nechal převést pohledávku za nábytek na svůj účet“. Okolnost, že žalobce byl zproštěn obžaloby z trestného činu, kterého se měl dopustit jednáním, jež bylo i důvodem jeho vyloučení z družstva, neznamená, že by se žalobce tohoto jednání nedopustil, ale pouze to, že jeho jednání nebylo shledáno trestným. Důležité podle odvolacího soudu je, zda jednání žalobce bylo takové intenzity, že mohlo být ve své době považováno za zvlášť hrubé porušení družstevní kázně. Odvolací soud byl toho názoru, že neoprávněnou manipulaci s finančními prostředky družstva za situace, kdy jde o manipulaci družstevníkem, který je přímo odpovědný za dodržování finanční kázně, je třeba považovat za zvlášť hrubé porušení družstevní kázně. Toto hrubé porušení družstevní kázně nemůže být omlouváno tím, že bylo zjištěno, že družstvu byl nepořádek, že se neprováděla řádná kontrola a že nebyly vypracovány řádné směrnice k nakládání s finančními prostředky; nelze přehlédnout, že žalobce byl hlavní ekonom družstva, který měl rovněž odpovídat za jeho řádný chod, zejména ve vztahu k finančním prostředkům. Podle názoru odvolacího soudu byla splněna i další podmínka pro platné vyloučení z družstva, tj. že další trvání členství by ohrožovalo řádné plnění úkolů družstva. Za situace, kdy družstevní kázeň porušoval vedoucí představitel družstva, by podle odvolacího soudu jeho další setrvání v družstvu mohlo ohrožovat morálku ostatních družstevníků a tím i řádné plnění úkolů družstva.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání z důvodů uvedených v ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) a d) o.s.ř. Namítá, že odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně při svém rozhodování nepřihlédl ke všemu, co vyšlo najevo jak při původním řízení tak při projednávání obnovy, zejména ke zjištěním učiněným Okresním soudem v Mělníku v jeho rozsudku ze dne 22.11.1991 sp. zn. 1 T 198/89, která se týkala jednání, pro které byl žalobce vyloučen z družstva. Jedním z důvodů zproštění obžaloby žalobce byla nevěrohodnost svědka B. U., který již nejméně v létě 1986 byl informován o tom, že žalobce má zakoupený nábytek ve svém domě, neprojevil nad touto skutečností žádné překvapení a sám žalobci dal dvě nevyplněné objednávky opatřené příslušnými razítky, přestože tvrdil, že objednávky žalobce nemohl používat. K tomuto postupu by podle Okresního soudu v Mělníku U. nedošel, pokud by mezi ním a žalobcem neexistovala „nějaká ústní dohoda“. Dovolatel dále vytýká odvolacímu soudu, že nepřihlédl ke zjištění Okresního soudu v Mělníku učiněnému na základě znaleckého posudku dr. ing. Maurera, podle něhož žalobce nepostupoval tak, jako by se chtěl na úkor družstva obohatit. Vedle závěru, že jeho jednání není trestným činem, bylo podle dovolatele výsledkem trestního řízení i zjištění, že nebylo prokázáno, že žalobce odebral bez vědomí nadřízených na podkladě neoprávněně vystavené a podepsané objednávky kuchyňské linky. I když k objednání kuchyňských linek došlo, stalo se tak po předchozí dohodě za situace, kdy žalobce měl právo objednávku podepisovat s ohledem na „své postavení“ a na zápis v obchodním rejstříku. Dovolatel dále namítá, že B. U., z jehož výpovědi zejména vycházejí skutková zjištění odvolacího soudu, byl nesprávně

slyšen jako svědek, ačkoliv jakožto statutární zástupce organizace, která je účastníkem řízení, měl být soudem vyslechnut jako účastník řízení. Dovolatel se domnívá, že takto byl výpovědi U. odvolacím soudem přiznán přes její nevěrohodnost podstatně větší význam, než který by mohla mít jako výpověď účastníka řízení. Dovolatel dále vytýká odvolacímu soudu, že se nezabýval otázkou, zda by další trvání jeho členství ohrožovalo plnění úkolů družstva, a že pouze připustil možnost ohrožení morálky ostatních družstevníků a tím i řádné plnění úkolů družstva. Jelikož žalovaný podle dovolatele neprokázal, že při dalším trvání členství žalobce by bylo ohroženo plnění úkolů žalovaného, nebyly splněny podmínky pro vyloučení žalobce z družstva stanovené v zákoně č. 122/1975 Sb. Vzhledem k době řízení a „setrvávání odvolacího soudu na jednou učiněném závěru“ považuje dovolatel za vhodné přikázání věci jinému soudu. Navrhl, aby usnesení odvolacího soudu bylo zrušeno a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení soudu, „přikázanému“ dovolacím soudem.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné [přípustnost dovolání proti měnícímu usnesení odvolacího soudu podle uvedeného ustanovení je založena na rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozhodnutí odvolacího soudu s rozhodnutím soudu prvního stupně; dovolání je proto přípustné i proti usnesení odvolacího soudu, kterým byl podle § 220 a § 235 odst. 2, věty první o.s.ř. změněn rozsudek soudu prvního stupně vydaný podle § 235 odst. 2, věty druhé o.s.ř.], přezkoumal napadené usnesení bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že žalovaný vyloučil žalobce z družstva v prosinci 1986 - posuzovat podle ustanovení zákona č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví, ve znění zákona č. 111/1984 Sb. - dále též „zákona“ (srov. ustanovení § 81 odst. 1, část věty za středníkem zákona č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví).

Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona členská schůze může vyloučit člena z družstva pouze tehdy, porušil-li opětovně hrubým způsobem družstevní kázeň a dříve uložené kárné opatření nevedlo k nápravě nebo porušil-li družstevní kázeň zvlášť hrubým způsobem, a když by další trvání jeho členství ohrožovalo řádné plnění úkolů družstva (v družstvu s velkým počtem členů, v němž členská schůze zvolila sbor zástupců, může vyloučit člena z družstva tento sbor - srov. ustanovení § 29 odst. 1 zákona).

Ve vyloučení z družstva ze dne 1.12.1986 žalovaný mimo jiné vytýkal žalobci, že v rozporu s příkazem předsedy družstva č. 1/85 sám o své újmě vystavil objednávku č. 408573 na kuchyňské linky, které u dodavatele osobně převzal a dne 29.5.1986 odvezl do svého rozestavěného rodinného domku, aniž by mu vedení družstva dalo k něčemu takovému souhlas. Je nepochybné, že pro posouzení, zda tímto jednáním žalobce porušil družstevní kázeň, popřípadě zda šlo o porušení družstevní kázně zvlášť hrubým způsobem, je mimo jiné významné zjištění, zda žalobce skutečně kuchyňské linky objednal a odvezl do svého rodinného domu o své újmě a bez souhlasu vedení družstva nebo zda je pravdivé tvrzení žalobce, že takto postupoval se souhlasem předsedy družstva B. U. a na základě předchozí

dohody s vedoucím stavebním výroby žalovaného J. H., že kuchyňské linky budou žalobcem žalovanému zaplacený spolu s truhlářskými pracemi po jejich provedení v rodinném domě žalobce (po zabudování kuchyňských linek).

Závěr o tom, zda žalobce o své újmě a bez souhlasu žalovaného objednal kuchyňské linky a tyto linky odvezl do svého rodinného domu, představuje skutkové zjištění soudu. Jedná se o výsledek dokazování (hodnocení důkazů), při němž soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, a přihlíží přitom pečlivě ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (srov. § 132 o.s.ř.).

Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti a posléze hodnota pravdivosti, eventuálně věrohodnosti. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti) soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění (zda jsou pro zjištění skutkového stavu upotřebitelné). Důkazy, které jsou pro rozhodnutí bezvýznamné, se dále nezabývá. Při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti zkoumá soud, zda důkazy byly získány (opatřeny) a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo zda v tomto směru vykazují vady (zda jde o důkazy zákonné či nezákonné). K důkazům, které byly získány (opatřeny) nebo provedeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, soud nepřihlédne. Opačný postup soudu by měl za následek, že porušení obecně závazného právního předpisu by bylo promítnuto do skutkového stavu věci zjištěného soudem, a tím i do rozhodnutí vydaného na jeho základě. Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti, eventuálně věrohodnosti pak soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané) a které nikoli, a získané zprávě o skutečnostech přisuzuje hodnotu věrohodnosti.

V posuzované věci bylo mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů dovolatel v tomto směru nenapadá), že rozsudkem Okresního soudu v Mělníku ze dne 22.11.1991 č.j. 1 T 198/89-323 byl žalobce zproštěn obžaloby z trestného činu podvodu podle § 250 odst. 2 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že dne 29.5.1986 jako hlavní ekonom žalovaného odebral bez jakéhokoliv vědomí či souhlasu nadřízených pracovníků na podkladě jím neoprávněné vystavené a podepsané objednávky JZD M. č. 408573 v PNP Cvikov dle vlastního výběru kuchyňské linky v úhrnné hodnotě 11.775,- Kčs, které poté odvezl do svého bydliště v M., kde je uskladnil, aniž by o tomto kohokoliv z odpovědných pracovníků žalovaného informoval, přičemž následně učinil taková opatření, aby faktura PNP Cvikov byla proplacena žalovaným, a tímto jednáním způsobil na jeho majetku škodu ve výši 11.775,- Kčs, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl žalobce stíhán, a tento skutek není trestným činem [§ 226 písm. a) a b) trestního řádu]. Okresní soud v Mělníku - vycházející z důkazů provedených u hlavního líčení, zejména z výpovědí svědků B. U., Z. M., H. K. a A. N. a ze znaleckého posudku znalce v oboru ekonomika Dr. ing. Josefa Maurera - dospěl k závěru, že kuchyňské linky žalobce objednal a odvezl do svého rodinného domu po předchozí dohodě s vedením družstva o tom, že tyto linky budou vedeny jako stavební materiál a žalobcem budou žalovanému zaplacený po jejich zabudování družstvem do domu žalobce.

Podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř. lze dovolání odůvodnit tím, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení považovat výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti je logický rozpor, nebo který odporuje ustanovení § 133 až § 135 o.s.ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Provedeným dokazováním je třeba rozumět jak dokazování provedené u soudu prvního stupně, tak i dokazování u soudu dovolacího.

Z odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu a z obsahu spisu vyplývá, že při zjišťování, zda žalobce o své újmě a bez souhlasu žalovaného objednal kuchyňské linky a tyto linky odvezl do svého rodinného domu, vzal odvolací soud v úvahu jen skutečnosti, které vyplývají z důkazů provedených u soudu prvního stupně a u soudu odvolacího, a že žádné rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo jinak vyšly za řízení najevo, nepominul. To platí i o listinách, jež jsou obsahem spisu Okresního soudu v Mělníku zn. 1 T 198/89, zejména o protokolech o výslechu svědků B. U., H. K., Z. M. a A. N. u hlavního líčení konaného u uvedeného soudu a o znaleckém posudku v oboru ekonomika Dr. ing. Josefa Maurera pořízeném pro účely trestního řízení vedeného proti žalobci, jimiž provedl důkaz soud prvního stupně.

Okolnost, že odvolací soud nepřihlédl ke skutkovým zjištěním Okresního soudu v Mělníku učiněným v jeho rozsudku, kterým byl žalobce zproštěn obžaloby z trestného činu, jehož se měl dopustit jednáním vytýkaným mu ve vyloučení z družstva (že tato skutková zjištění nepřevzal), sama o sobě dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř. nezakládá. Soud je v občanském soudním řízení vázán pouze rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu (srov. § 135 odst. 1 o.s.ř.). Zprošťujícím rozsudkem vydaným soudem v trestním řízení např. z toho důvodu, že nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž je obžalovaný stíhán, nebo že tento skutek není trestným činem [srov. § 226 písm. a) a b) trestního řádu], však soud v občanském soudním řízení vázán není. Na základě hodnocení důkazů odpovídajícího ustanovení § 132 o.s.ř. proto může dospět k závěru, že skutek, pro nějž byl účastník občanského soudního řízení trestně stíhán a v němž je zároveň spatřováno jeho protiprávní jednání (např. porušení občanskoprávní povinnosti, ze kterého se vyvozuje nárok na náhradu škody, porušení družstevní kázně členem družstva apod.), se stal, přestože soud v trestním řízení učinil závěr, že tento skutek nebyl prokázán.

Důvodná je však námitka dovolatele, že odvolací soud při zjišťování, zda se žalobce dopustil jednání, pro které byl vyloučen z družstva, hodnotil výpověď B. U. jako výpověď svědka, přestože jmenovaný mohl být správně vyslechnut jako účastník řízení.

Pracovník nebo člen organizace, který je jejím statutárním orgánem, jedná jménem organizace navenek (srov. § 21 odst. 1 hospodářského zákoníku ve znění účinném do 31.12.1988, tj. před novelou provedenou s účinností od 1.1.1989 zákonem č. 173/1988 Sb.) a vyjadřuje tak vůli organizace jako právnické osoby. Nařídí-li proto soud v řízení, jehož účastníkem je organizace, jako důkaz výslech jejího pracovníka nebo člena, jenž je jejím statutárním orgánem, musí být tato osoba vyslechnuta jako účastník řízení ve smyslu ustanovení § 131 o.s.ř. a nikoli jako svědek (§ 126 o.s.ř.). Opačný postup by - v případech, kdy druhým účastníkem je fyzická osoba, která byla soudem vyslechnuta jako účastník řízení - vedl k porušení zásady rovného postavení účastníků v občanském soudním řízení (srov. ustanovení § 18 o.s.ř.). Účastník totiž na rozdíl od svědka není povinen vypovídat pravdivě v tom smyslu, že by mohl být za vědomě nepravdivou výpověď trestně stíhán (srov. § 175 trestního zákona); tomu odpovídá i rozdílný obsah poučení, které účastníku řízení a svědku poskytne soud před započítím jejich výslechu a pod jehož vlivem účastník a svědek vypovídají. Okolnost, že účastník řízení nemůže být na rozdíl od svědka za vědomě nepravdivou výpověď trestně stíhán, je tak významná pro hodnocení důkazů provedených výpověďmi těchto osob z hlediska jejich věrohodnosti (§ 132 o.s.ř.). Vyslechnul-li proto soud účastníka řízení jako svědka (poučil-li ho na začátku výslechu nesprávně o tom, že musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat, a o trestních následcích křivé výpovědi namísto správného poučení o tom, že má vypovědět pravdu a nic nezamlčovat), provedl tento výslech způsobem, který je v rozporu se zákonem.

Promítne-li soud takovou vadu řízení do svého skutkového zjištění tím, že výpovědi účastníka řízení nesprávně vyslechnutého jako svědka přikládá váhu svědecké výpovědi [z hlediska věrohodnosti jí přisuzuje jiný (větší) význam, než který by měla s ohledem na procesní postavení vyslýchaného mít], pak toto skutkové zjištění jako výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř., neboť v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska věrohodnosti je logický rozpor. Rozhodnutí soudu na takovém skutkovém zjištění založené proto nemá - jak bylo uvedeno výše - oporu v provedeném dokazování.

V posuzovaném případě byl B. U. předsedou družstva, který byl ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 hospodářského zákoníku ve znění účinném do 31.12.1988 a § 31 odst. 1 písm. e) zákona č. 122/1975 Sb. ve znění zákona č. 111/1984 Sb. jeho statutárním orgánem; v řízení proto mohl být vyslechnut jen jako účastník (§ 131 o.s.ř.) a jeho výpověď měla být hodnocena s přihlédnutím k tomuto procesnímu postavení. V řízení u soudu prvního stupně i u soudu odvolacího však byl vyslechnut - jak vyplývá z obsahu spisu - v rozporu se zákonem jako svědek. Protože odvolací soud při zjišťování, zda žalobce o své újmě a bez souhlasu žalovaného objednal kuchyňské linky a tyto linky odvezl do svého rodinného domu, nesprávně výpovědi B. U. přikládal váhu svědecké výpovědi, je v hodnocení důkazů odvolacím soudem z hlediska věrohodnosti logický rozpor, a výsledek tohoto hodnocení proto neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř. Skutkové zjištění odvolacího

soudu, že žalobce se dopustil jednání vytýkaného mu žalovaným v dopise ze dne 1.12.1986, kterým bylo žalobci sděleno rozhodnutí o jeho vyloučení z družstva, proto nemá oporu v provedeném dokazování.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; Nejvyšší soud České republiky je proto - aniž by se zabýval dovolatelovou námitkou nesprávného právního posouzení podmínky pro jeho vyloučení z družstva uvedené v § 24 odst. 1 písm. b) in fine zákona (toto právní posouzení závisí na zjištění, zda se stal skutek, pro který byl žalobce vyloučen z družstva, či nikoliv) - podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem o.s.ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud též o náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího (§ 243d odst. 1, věty druhá a třetí o.s.ř.).

O návrhu dovolatele na přikázání věci jinému odvolacímu soudu z důvodu vhodnosti (§ 12 odst. 2 o.s.ř.) uplatněném v dovolání rozhodne soud příslušný podle ustanovení § 12 odst. 3 o.s.ř. poté, co žalobce tento svůj návrh doplní o určení soudu, jemuž má být věc přikázána, a splní svou poplatkovou povinnost podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně 15. dubna 1999

JUDr. Zdeněk N o v o t n ý
předseda senátu